

Dr. Leylan DEMİRAG AKTAŞ

**FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN
SONA ERMESİ HALİNDE
TARAFLARIN HAK VE
YÜKÜMLÜLÜKLERİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

§ 1. FRANCHISE SÖZLEŞMESİ.....	5
I. GENEL OLARAK FRANCHISE SÖZLEŞMESİ.....	5
II. FRANCHISING SİSTEMİNİN AVANTAJLARI.....	8
III. TARİHÇESİ VE GELİŞİMİ.....	9
IV. HUKUKİ NİTELİĞİ.....	11
A. TAM İKİ TARAFAYA BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞME OLMASI.....	11
B. SÜREKLİ BORÇ İLİŞKİSİ DOĞURMASI.....	12
C. ÇERÇEVE SÖZLEŞME NİTELİĞİ.....	12
D. İSİMSİZ/KARMA SÖZLEŞME NİTELİĞİ	14
E. DİKEY ANLAŞMA NİTELİĞİ.....	16
V. FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ.....	16
VI. FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN ZORUNLU UNSURLARI	18

A. FRANCHISE ALANIN BAĞIMSIZLIĞI/TTK ANLAMINDA TACİR SAYILMASI.....	20
B. FRANCHISE VERENİN FRANCHISING SİSTEMİNİ VE PAKETİNİ SUNMA VE FRANCHISE ALANI DESTEKLEME ZORUNLULUĞU.....	21
1. Üretim İşletme ve Pazarlama Sistemi	21
2. Gayrimaddi Mallar.....	21
3. Franchising Organizasyonu	22
C. ANLAŞMA.....	22
D. ÜCRET	23
VII. FRANCHISING TÜRLERİ	23
A. AMERİKAN HUKUKUNDA.....	23
1. İş Geliştiren Franchise Alan.....	24
2. Temsilci Franchise Alan.....	24
3. Ana (Master) Franchise Alan.....	24
B. TÜRK HUKUKUNDA	25
1. Uygulanan Ülke Açısından Franchising.....	25
a. Ulusal Franchising.....	25
b. Uluslararası Franchising	25
2. Sunulan Fırsatlar Açısından Franchising.....	26
a. Ürün/Marka Franchisingi.....	26
b. İşletme Franchisingi.....	27
VIII. FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN DİĞER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	27
A. BAYİLİK/TEK SATICILIK SÖZLEŞMESİ	27
B. ACENTELİK SÖZLEŞMESİ	29
C. VEKALET SÖZLEŞMESİ	31
D. ADİ ORTAKLIK SÖZLEŞMESİ.....	32
E. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ	34
F. LİSANS SÖZLEŞMESİ.....	36

G. HİZMET SÖZLEŞMESİ.....	38
§ 2. FRANCHISE SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	40
I. GENEL OLARAK.....	40
II. FRANCHISE VERENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ, FRANCHISE ALANIN HAKLARI.....	41
A. FRANCHISE SİSTEMİNDE YERALAN GAYRİMADDİ MALLARI KULLANDIRMA VE KULLANIMININ DEVAMINI SAĞLAMA.....	41
B. SÖZLEŞME ÖNCESİ AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	41
C. TAŞINMAZ SEÇİMİ.....	42
D. FİZİKSEL İŞARETLER.....	43
E. FRANCHISE ALANLARIN EĞİTİMİ.....	44
F. OPERASYONEL STANDARTLAR.....	44
G. FRANCHISE ALANLAR ARASINDA AYRIMCILIK.....	45
H. İŞLETMEYE AÇILMA VE FİNANSMAN.....	45
I. REKLAM YAPMA.....	46
J. BÜYÜME VE KORUMA.....	46
III. FRANCHISE ALANIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ, FRANCHISE VERENİN HAKLARI.....	47
A. MAL VE HİZMETLERİN SÜRÜMÜNÜ KENDİ AD VE HESABINA YAPMA VE SÜRÜMÜ DESTEKLEME.....	47
B. BEDEL ÖDEME.....	48
C. GAYRİMADDİ MALLARI KULLANMA.....	49
D. FRANCHISE VERENİN TALİMATLARINA VE KONTROLLERİNE KATLANMA.....	51
E. FRANCHISE VERENİN MENFAATLERİNİ KORUMA VE SADAKAT.....	52

F. MALLARI VE GEREKLİ MALZEMELERİ FRANCHISE VERENDEN YA DA ONUN BELİRLEDİĞİ ÜÇÜNCÜ BİR KİŞİDEN ALMA	52
---	----

İKİNCİ BÖLÜM FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN SONA ERME NEDENLERİ

§ 3. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA VE TÜRK HUKUKUNDA FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN SONA ERME NEDENLERİ.....	53
I. GENEL OLARAK.....	53
II. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA	53
A. ÖZEL DÜZENLEMESİ OLMAYAN ÜLKELER.....	53
1. İspanya.....	53
2. Belçika	54
3. Fransa.....	54
4. İtalya.....	55
5. İngiltere	55
B. ÖZEL DÜZENLEMESİ SAHİP ÜLKE OLARAK ABD.....	56
III. TÜRK HUKUKUNDA FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN SONA ERME NEDENLERİ.....	57
A. SÖZLEŞMENİN KENDİLİĞİNDEN SONA ERMESİ..	57
B. TARAFLARIN ÖLÜMÜ, İFLASI, EHLİYET KAYBI NEDENİYLE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ.....	61
1. Genel Olarak	61
2. Tarafların Ölümü ya da Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi Nedeniyle Sözleşmenin Sona Ermesi.....	62
a. Tarafların Gerçek Kişi Olması Durumunda	62
b. Tarafların Tüzel Kişi Olması Durumunda.....	63

3. Tarafların İflasıyla Sözleşmenin Sona Ermesi.....	64
4. Gerçek Kişi Tacirler İçin Ehliyet Kaybı Nedeniyle Sözleşmenin Sona Ermesi.....	65
C. SÖZLEŞMENİN TARAFLARCA SONA ERDİRİLMESİ.....	66
1. Fesih.....	66
a. Olağan Fesih	67
b. Haklı Sebep ile Fesih (Olağanüstü Fesih)	74
2. Tarafların Anlaşması Suretiyle Sözleşmenin Feshi.....	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FRANCHISE SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNİ TAKİBEN TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

§ 4. FRANCHISE ALAN AÇISINDAN	83
I. GENEL OLARAK.....	83
II. FRANCHISE ALANIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	86
A. FRANCHISE ALANIN MADDİ VE GAYRİMADDİ MALLARI KULLANMAYA SON VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	86
1. Maddi Mallar	86
2. Gayrimaddi Mallar.....	86
a. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na Göre Korunan Gayrimaddi Mallar ve Başvuru Yolları ...	89
aa. İlim ve Edebiyat Eserleri	92
bb. Musiki Eseri	96
cc. Güzel Sanat Eseri	96
dd. Sinema Eseri.....	98
ee. İşleme Eser ve Veri Tabanları.....	98
ff. Eser üzerindeki Haklar ve Hukuki Başvuru Yolları.....	99

b.	Sınai Mülkiyet Kanunu'na göre Korunan Gayrimaddi Mallar.....	110
aa.	Marka.....	112
bb.	Patent.....	113
cc.	Faydalı Model.....	114
dd.	Tasarım.....	114
ee.	Coğrafi İşaret.....	115
ff.	Franchise Sözleşmesinin Sona Ermesi Sonrası Sınai Hakların İzinsiz Kullanım Halleri.....	116
gg.	Hukuki Başvuru Yolları.....	124
c.	Haksız Rekabet Hükümlerine Göre Korunan Maddi ve Gayrimaddi Mallar.....	132
aa.	Genel Olarak.....	132
bb.	Hukuki Başvuru Yolları.....	147
B.	FRANCHISE ALANIN FRANCHISE VERENE AİT TİCARİ SIRLARI, ÜRETİM VE İŞ SIRLARINI VE KNOW-HOW'I KULLANMAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	152
1.	Ticari Sır Kavramı.....	152
a.	Türk Hukukunda.....	152
b.	Amerikan Hukuku ve Diğer Hukuklarda.....	156
2.	Know-How Kavramı.....	157
3.	Franchising İlişkisi Yönünden.....	161
4.	Başvurulacak Hukuki Yollar.....	169
C.	FRANCHISE ALANIN SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNDEN SONRA REKABET ETMEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	172
1.	Genel Olarak.....	172
2.	Türk Hukuku ve Yargıtay Uygulamaları.....	177
3.	Rekabet Yasağının Sözleşme ile Kararlaştırılmamış Olması Durumu.....	182
4.	Acentelik Sözleşmesine Getirilen Rekabet Yasağı Hükümünün Kıyasen Franchise Sözleşmelerine Uygulanması.....	184

5. Bekleme Ücreti	188
6. Diğer Hususlar.....	192
a. Rekabet Yasağına Aykırılık Nedeniyle Belirlenen Cezai Şartların Genel İşlem Şartları Yönünden İncelenmesi	192
b. Devralınan İşletmenin İşçileri Yönünden Rekabet Yasağı.....	194
c. Rekabet Yasağı Sözleşmesinin İhlali.....	194
7. 4054 Sayılı Rekabet Kanunu Yönünden	195
D. FRANCHISE ALANIN FRANCHISE SÖZLEŞMESİ DOLAYISIYLA ALMIŞ OLDUĞU KİŞİSEL VERİLERİ İADE VEYA İMHA YÜKÜMLÜĞÜ	200
III. FRANCHISE ALANIN HAKLARI.....	205
A. FRANCHISE ALANIN DENKLEŞTİRME BEDELİ TALEP HAKKI.....	205
1. Franchise Alan Yönünden Denkleştirme Bedeli İçin Gerekli Koşullar.....	213
a. Sözleşmenin Sona Ermiş Olması	213
aa. Sözleşmenin Sürenin Dolması ya da Tarafların Karşılıklı Mutabakatı İle Sona Ermesi.....	214
bb. Sözleşmenin Ölüm, Yaşlılık, Hastalık veya İflas Gibi Nedenlerle Kendiliğinden Sona Ermesi .	216
cc. Sözleşmenin Olağan Fesih Yoluyla Sona Ermesi	217
dd. Sözleşmenin Olağanüstü Fesih Yoluyla Sona Ermesi	218
aaa. Franchise Sözleşmesinin Franchise Alan Tarafından Feshi.....	218
bbb. Franchise Sözleşmesinin Franchise Veren Tarafından Feshi.....	219
ee. Sözleşmenin Devri/ Sözleşmeye Üçüncü Kişinin Katılması.....	221

b.	Franchise Verenin Yeni Müşterilerden Sözleşme Sona Erdikten Sonra da Menfaat Elde Etmeye Devam Etmesi	222
c.	Franchise Alanın İşletmeye Kazandırdığı Yeni Müşterilerle Yapılmış veya Kısa Süre İçinde Yapılacak İşler Dolayısıyla Sözleşme Devam Etseydi Elde Edeceği Ücret İsteme Hakkını Kaybetmesi	226
d.	Denkleştirme Ödemesinin Hakkaniyete Uygun Olması.....	228
e.	Sözleşmenin Sona Ermesini Takiben Bir Yıl İçinde Franchise Alanın Talepte Bulunmuş Olması ve Vazgeçilmezliği	237
f.	Denkleştirme Talebinin Hesaplanmasında Dikkate Alınacak Kriterler	240
B.	FRANCHISE ALANIN BAŞLANGIÇ ÜCRETİNİN İADESİNİ TALEP HAKKI	246
C.	FRANCHISE ALANIN HAPİS HAKKI	250
D.	FRANCHISE ALANIN TAKAS VE MAHSUP HAKKI	255
E.	SATIM OPSİYONU.....	256
§ 5.	FRANCHISE VEREN AÇISINDAN	257
I.	FRANCHISE VERENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	257
A.	FRANCHISE VERENİN SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNİ TAKİBEN STOKLARI, EKİPMANLARI VE DİĞER MALLARI SATIN ALMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	257
B.	FRANCHISE VERENİN MEVCUT SİPARİŞLERİ YERİNE GETİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	264
C.	FRANCHISE VERENİN FRANCHISE ALANIN TASFİYESİNE YARDIMCI OLMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	265
II.	FRANCHISE VERENİN HAKLARI.....	267

A. FRANCHISE VERENİN FRANCHISE EDİLEN TAŞINMAZI DEVRALMA HAKKI.....	267
1. Franchise Konusu Taşınmazı Kontrol Yöntemleri	268
a. Taşınmazın Mülkiyetinin Franchise Verene Ait Olması.....	268
b. Franchise Verilen Taşınmazın Franchise Veren Adına Kiralanması.....	269
c. Franchise Verilen Taşınmazın Franchise Alan Adına Kiralanması.....	270
2. Sorunun Yargı Kararlarındaki Görünümü	272
a. Türk Hukukunda	272
b. Amerikan Hukukunda.....	273
c. Tahkim	274
B. FRANCHISE VERENİN SATINALMA OPSİYON HAKKI	284
C. FRANCHISE VERENİN HAPİS HAKKI	299
D. FRANCHISE VERENİN TAKAS VE MAHSUP HAKKI	300
SONUÇ	303
KAYNAKÇA	307